

Themabijeenkomst Zorgplicht III

Verlag bijeenkomst 6 oktober 2022

Opening

ECIO organiseert dit jaar een drieluik van bijeenkomsten over Zorgplicht. De aanleiding voor het drieluik is de bijeenkomst over zorgplicht en lang studeren van 8 oktober 2021. De eerste bijeenkomsten van deze serie over zorgplicht, hebben duidelijk gemaakt dat er geen eenduidig antwoord wordt gegeven in de wet- en regelgeving. Tijdens deze derde en laatste bijeenkomst doken we in de verschillende begeleiding en ondersteuning die er voor studenten zijn. Dit verschilt per onderwijsinstelling. Wat kunnen we leren van elkaar over verschillende ondersteuningsmogelijkheden? En hoe organiseer je deze zorg en begeleiding op zo'n manier dat het begeleidingsaanbod goed in elkaar overloopt?

Overzicht drieluik

24 maart: Wet- en regelgeving

14 april: Concrete voorbeelden uit de praktijk

6 oktober: Rollen, taken en organisatie

In [bijeenkomst 1](#) op 24 maart 2022 presenteerde Rita Kennis (KBA) de eerste inzichten uit een verkennende studie naar wat er op dit moment in wet- en regelgeving is vastgelegd over aangepaste mogelijkheden voor het onderwijsprogramma, examens en het ondersteuningsaanbod en hoe dit door hogescholen en universiteiten in praktijk wordt toegepast. Dit onderzoek is inmiddels afgerond. Je kunt het onderzoek [hier](#) downloaden.

Tijdens de tweede bijeenkomst van dit drieluik bogen de deelnemers zich over de organisatorische kant van zorgplicht met concrete voorbeelden van onderwijsinstellingen en studenten. Hoe passen onderwijsinstellingen zorgplicht praktisch toe en wat vinden studenten belangrijk als het gaat om zorg en begeleiding? En wat niet?

Ervaringsdeskundige Debra deelde haar ervaringen en tips voor onderwijsinstellingen. Vervolgens belichtte Sjors van der Heiden, Jurist Dienst Onderwijs en Onderzoek, Fontys de juridische kaders waarin zij het aanpakken. Vanuit de VU Amsterdam vertelde Brechje Tijssen hun aanpak. Een uitgebreide terugblik lees je [hier](#).

Middels een Mentimeter kregen we inzichtelijk dat bij deze derde bijeenkomst zowel het MBO als Hoger Onderwijs vertegenwoordigd was. Deelnemers zijn o.a. studentendecanen, coördinator langstudeerders, student adviseurs. En op de vraag of er een duidelijke beschrijving is van de begeleidersrollen komen wisselende antwoorden die (bijna) allemaal aangeven dat hier werk aan de winkel is.

Verschillende betrokkenen

Zorgplicht gaat niet enkel over de begeleiding van de student maar heeft betrekking op veel meer afdelingen. Denk bijvoorbeeld aan de examencommissie voor het faciliteren van passende toets mogelijkheden of de marketing afdeling voor de juiste communicatie. In deze bijeenkomst richten we ons op de begeleiders.

De inclusieve onderwijspiramide als basis voor beleidsambities

Namens Saxion hogeschool, waar ECIO mee heeft samenwerkt in de ontwikkeling van hun beleidsplan vertellen we over hun ambities voor 2026 o.b.v. de inclusieve onderwijspiramide.

Deze piramide is door AHEAD ontwikkelt en bestaat uit vier niveaus.

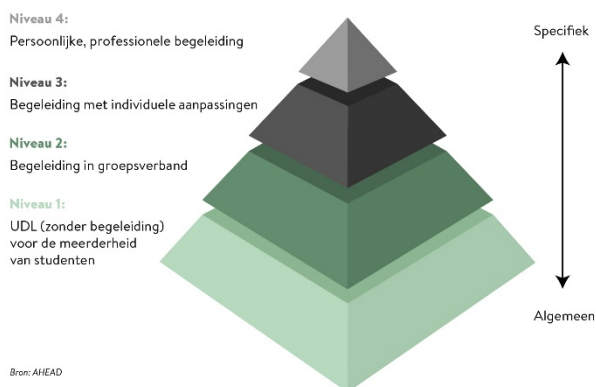
Niveau 1: het onderwijs is vormgegeven middels UDL. Dit betekent dat het universeel toegankelijk is en er zo min mogelijk individuele aanpassingen nodig zijn. Er is van te voren rekening gehouden met diversiteit van studenten en daarom verschillende manieren van bijvoorbeeld informatie en toetsing aangeboden.

Niveau 2: voor een aantal studenten wordt er in groepsverband extra begeleiding geboden. Deze studenten hebben extra ondersteuning nodig om te kunnen studeren. Voorbeeld: groepssessies voor studenten met mantelzorgtaken.

Niveau 3: een aantal studenten krijgt op maat gemaakte aanpassingen. Voorbeeld: een student met een visuele beperking kan examens mondeling afleggen.

Niveau 4: studenten worden persoonlijk begeleid door professionals. Dit zijn vaak complexere ondersteuningsvragen die per student kunnen verschillen.

Inclusieve onderwijspiramide: begeleidingsniveaus

Binnen Saxion hogeschool is de piramide de basis geworden voor het gesprek over beleid en de ambities die er zijn voor 2026. De ambities zijn nog niet vastgesteld maar de piramide helpt om het doel voor 2026 zo concreet mogelijk te krijgen. Doel: het aantal studenten in niveau 4 zo laag mogelijk houden en het aantal studenten in niveau 1 zo hoog mogelijk.

Op dit moment worden er nog veel voorzieningen geregeld op basis van individuele aanvragen van studenten. Het streven is om dit terug te brengen en aanpassingen voor een grote groep studenten te faciliteren. Op basis van de rapportages van de examencommissie wordt er gekeken op welk niveau studenten zich bevinden. Het is niet de intentie om elk student te labelen met een niveau maar het helpt in kaart te brengen waar je als onderwijsinstelling staat en welke (beleids)aanpassingen nodig zijn.

Universiteit Twente gaf aan dat het bij hen mogelijk is om in kleine groepen toetsen te maken. Een heel mooi voorbeeld van het aanbieden van meerdere toets mogelijkheden. Aandachtspunt daarbij is de communicatie naar studenten waarin benadrukt wordt dat dit geen uitzonderingssituatie is maar een vrijwillige keuze voor alle studenten.

Vanuit het UDL principe wordt geadviseerd om minimaal drie toets mogelijkheden aan te bieden. Het gaat er immers om dat studenten bij een toets laten zien wat ze hebben geleerd. Dit kan middels:

- Een schriftelijk examen
- Een mondeling examen
- Eigen invulling van de student: bijvoorbeeld een video of presentatie

Benieuwd wat Universal Design for Learning (UDL) precies inhoudt? Je vindt [hier](#) meer informatie over deze methode.

Het begeleidingscontinuüm als kader voor rollen binnen studentenbegeleiding

Het begeleidingscontinuüm van UCLL heeft veel raakvlakken met de eerder genoemde piramide. Het doel van deze piramide is echter het inzichtelijk krijgen welke taken en rollen er liggen. Wie is wanneer verantwoordelijk en wanneer schakel je de ander in? Dit verlaagt ook de drempel voor de student om aan de bel te trekken. Deze piramide bestaat uit vier levels:

Basisbegeleiding voor alle studenten via een pedagogisch-didactische aanpak van docenten. Zij zorgen voor een veilige leeromgeving en een goede samenwerking tussen en met studenten. De opleiding gebonden medewerkers dragen hoofdverantwoordelijkheid

Toegevoegde begeleiding bestaat uit een generieke aanpak voor alle studenten en een specifieke aanpak waarbij begeleiding op maat wordt verzorgd. Een voorbeeld van een generieke begeleiding is een studieadviseur die voor alle studenten beschikbaar is. Maar heeft een student een specifieke hulpvraag dan schakel je naar de specifiek toegevoegde begeleiding.

Bijzondere begeleiding is specifieke hulp of ondersteuning voor de student op aanvraag. Dit kan met of zonder doorverwijzing van de studentdecaan geregeld worden en is op instellingsniveau ingericht. Een voorbeeld is een studentenpsycholoog.

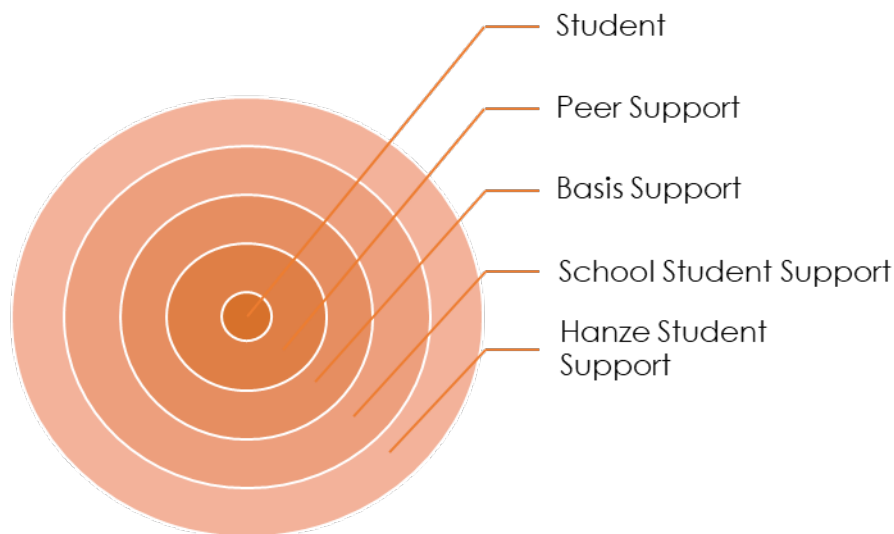
UCLL heeft competentieprofielen opgesteld per type begeleiding. Van elke begeleider wordt een professionele grondhouding verwacht. Dit houdt in:

Inleven in en betrokken zijn bij de leef- en ervaringswereld van de student. Verbondenheid tonen door zorg te bieden, interesse te tonen en je in te leven in het perspectief van de student. De leeractiviteiten en eigen verantwoordelijkheid van de student centraal stellen. Luisteren naar en communiceren met de student. Vervolgens worden er competenties gekoppeld aan het profiel en breng je in kaart wat het doel daarvan is en welke taken daarbij horen. Voorbeeld: 'begeleiding' zodat studenten hun studiesucces en hun zelfsturing vergroten. Mogelijk taken: begeleiden bij keuzes in verband met studievoortgangsmaatregelen en binnenkomende vragen analyseren. Daarbij is het belangrijk om het (juridisch) te kaderen en het vast te leggen in dossiers.

Visie op studentbegeleiding Hanzehogeschool – Peter Siebrecht

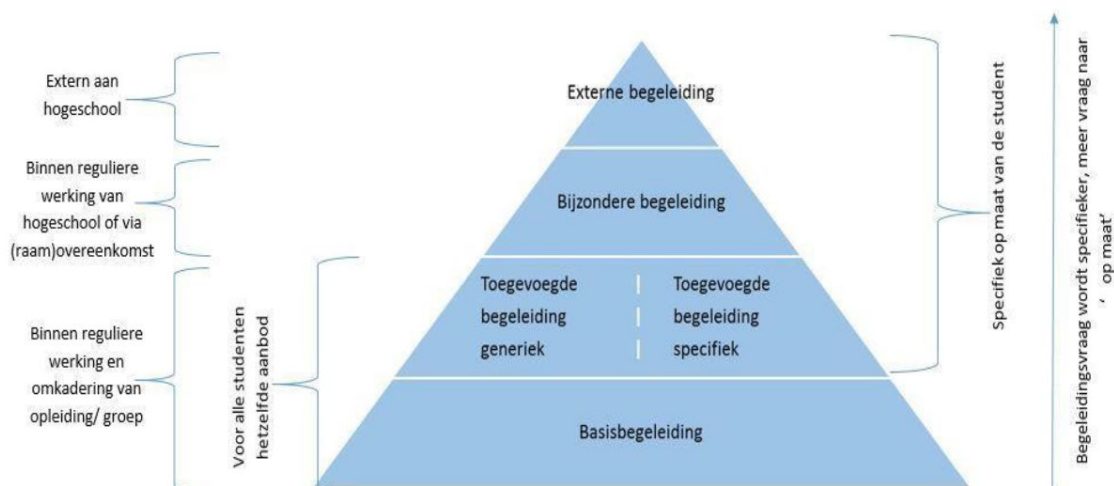
Peter vertelt hoe de visie op studentenbegeleiding van de Hanzehogeschool is geïnspireerd op het voorbeeld van UCLL, maar ook wat erbij komt kijken om van een visie naar praktijk te komen.

'Studenten van de Hanzehogeschool laten floreren als mens, ieder vanuit eigen waarden en identiteit en bijdragen aan hun ontwikkeling tot engaged en zelfbewuste professionals die in staat zijn zich te verhouden tot en van betekenis te zijn in de maatschappij van nu en van de toekomst.'

Geïnspireerd op het model van UCLL heeft het studentsupport center waar Peter onderdeel van is veel ideeën om de studentbegeleiding vorm te geven gebaseerd. Zij hebben daarin bovenstaand model ontwikkelt waarin de student centraal staat en er gekeken wordt naar diens omgeving. Want voor dat een student bij een decaan aan de bel trekt, zijn er misschien al familieleden, vrienden of huisgenoten die de studenten helpen bij het vinden van oplossingen. Dan volgt de basisbegeleiding uit het model van UCLL genaamd 'basis support'. Kan de docent je niet verder helpen of wordt het erg ingewikkeld? Dan schakel je van 'school student support' naar 'Hanze student support' waar

Begeleidingscontinuüm

een team van psychologen, orthopedagogen en afhankelijk van je hulpvraag er specialisten je verder helpen.

Het model wordt erg goed ontvangen op de Hanze hogeschool. Iedereen kan zich er in vinden en is het er mee eens dat dit duidelijk in kaart gebracht moet worden. Het implementeren blijkt echter moeizamer te gaan dan gehoopt. Hanze Student Support zit niet in het Management Team en dat maakt het lastig om er echt actie op te ondernemen. Er is behoefte aan zeggenschap en erkenning van het belang om het breder te landen bij de managers.

Best practices vanuit de deelnemers

De deelnemers herkennen het probleem wat Peter aankaart. Tip van het Nova college om de zorgmanager lid van het MT te maken.

AVG-technisch is het soms ook lastig externe experts te betrekken. Tilburg Universiteit laadt daarom studenten formulieren invullen waarop ze kunnen aangeven wat de universiteit met wie mag bespreken. De universiteit stelt zich terughoudend op in het delen van informatie met derden. Radboud Universiteit Nijmegen draait het om. Wanneer een student zich meldt voor begeleiding wordt er toestemming gevraagd voor het delen van gegevens met alle begeleiders. De student kan aangeven wat er niet gedeeld mag worden.

Het intake gesprek wordt vaak genoemd als start punt van de begeleiding. Maar hoe organiseer je dit? Universiteit Twente organiseert dit niet vanuit een centrale support afdeling maar maakt de opleidingen hier verantwoordelijk voor. Bij de meeste opleidingen nemen studieadviseurs of mentoren deze taak op zich.

Aan de slag met het begeleidingscontinuüm in groepjes

Na een korte pauze zijn de deelnemers verdeeld over drie groepen met elkaar in gesprek gegaan. In een plenaire terugkoppeling werd het volgende aangegeven:

- Het aantal studenten in het bovenste topje (externe begeleiding) is niet meer zo klein. Er zijn veel problemen onder studenten. Dit komt o.a. door gebrek aan financiële middelen en de wachtrijen bij de GGZ. Tip van een deelnemer: werk samen met de gemeente om studenten te helpen bij bijvoorbeeld een passende woonvoorziening.
- In de basisbegeleiding wordt flexibel onderwijs volgens Universal Design for Learning nog niet overal toegepast. Er zijn genoeg quick-wins, zoals studenten de keuze geven tussen het maken van een video, verslag of poster of bij tabellen en figuren een schriftelijke toelichting te geven.
- Docenten missen soms de tools en begeleiding om vervolgens studenten te begeleiden.
- Elke fase van de studie brengt weer andere vragen en dilemma's met zich mee. De stageperiode is bijvoorbeeld erg belangrijk maar vraagt een ander soort begeleiding omdat de studenten niet dagelijks meer op de onderwijsinstelling aanwezig zijn.
- Voor het aanbieden van flexibel onderwijs met meerdere toets mogelijkheden speelt de examencommissie een belangrijke rol.
- De zorgplicht bij langstudeerders vergt weer een andere kijk.

Een aantal vragen om over na te denken en mee te nemen naar je onderwijsinstelling:

- Hoe krijgen we studenten weer op de campus na corona? Zouden community groups daar een rol in kunnen spelen?
- De modellen zetten aan tot denken. Hoe is het bij jou geregeld? Centraal of decentraal en wie doet dan wat?

Wrap-up en afsluiting

De animo voor en betrokkenheid bij de bijeenkomst bevestigen maar weer dat zorgplicht leeft bij onderwijsinstellingen. Vanuit ECIO blijven aandacht besteden aan dit thema en zijn er plannen om een handreiking te ontwikkelen. Via onze social media kanalen blijf je op de hoogte van deze plannen.